

**URZĄD STATYSTYCZNY W LUBLINIE
ODDZIAŁ W CHELMIE**

OPRACOWANIA SYGNALNE

Lublin, lipiec 2014 r.

Kontakt: SekretariatUSLUB@stat.gov.pl
Internet: <http://lublin.stat.gov.pl>

Tel. 81 533 20 51, fax 81 533 27 61

**Badanie obrotu towarów i usług na zewnętrznej granicy Unii Europejskiej
na terenie województwa lubelskiego w 2013 roku**

W ramach badań obszarów transgranicznych prowadzonych przez Urząd Statystyczny w Rzeszowie we współpracy z urzędami w Lublinie i Białymstoku oraz przy wsparciu Straży Granicznej i Służby Celnej począwszy od III kwartału 2008 roku realizowane jest badanie obrotów towarów i usług w ruchu granicznym. Początkowo ankietyzacją objęto przejścia na granicy polsko-ukraińskiej, a od IV kwartału 2009 r. także polsko-białoruskiej. Prowadzone jest na wszystkich przejściach drogowych i kolejowych z ruchem osobowym na granicy Polski z Ukrainą i Białorusią.

W 2013 roku było kontynuowane badanie ruchu granicznego cudzoziemców opuszczających Polskę oraz Polaków, którzy powracali z zagranicy do kraju. Badanie to dostarcza informacji odnośnie wysokości i struktury wydatków poniesionych przez cudzoziemców w Polsce oraz Polaków za granicą.

Podobnie jak w latach ubiegłych badanie było przeprowadzone na wybranych przejściach granicznych przez 28 dni w roku. Dni były wybierane losowo tak, aby w każdym kwartale badany był każdy dzień tygodnia. Ankietyzacją byli objęci respondenci poruszający się zarówno samochodami osobowymi jak i autokarami. Wywiady były przeprowadzane bezpośrednio przez ankietatorów Urzędu Statystycznego lub ankiety były wypełniane samodzielnie przez osobę ankietowaną. W celu lepszego zrozumienia pytań w ankiecie przez respondenta była ona przetłumaczona na język kraju graniczącego z Polską. Co ważne ankiety były anonimowe, a dane do nich podawane dobrowolnie.

Pytania w ankiecie dotyczyły kwot wydanych na wyroby żywnościowe oraz nieżywnościowe. Wyroby żywnościowe podawane były w podziale na mięso, produkty mleczarskie, owoce i warzywa, kawę, herbatę oraz produkty zbożowe i cukiernicze; nieżywnościowe zaś w podziale na odzież i obuwie, meble, materiały budowlane, sprzęt gospodarstwa domowego, artykuły radiowo-telewizyjne, środki czystości i kosmetyki oraz części samochodowe. W pozostałych wydatkach poniesionych przez Polaków i cudzoziemców były pytania odnośnie kosztów noclegów oraz usług gastronomicznych. Badany był również czas pobytu za granicą, cel wizyty, odległość zamieszkania od granicy oraz odległość dokonywania zakupów. Ważną informacją było również w ankiecie pytanie skierowane do cudzoziemców o sposób przekraczania granicy, czy odbywało się to w ramach małego ruchu granicznego, czy posiadali wizę zakupową oraz czy mają kartę Polaka.

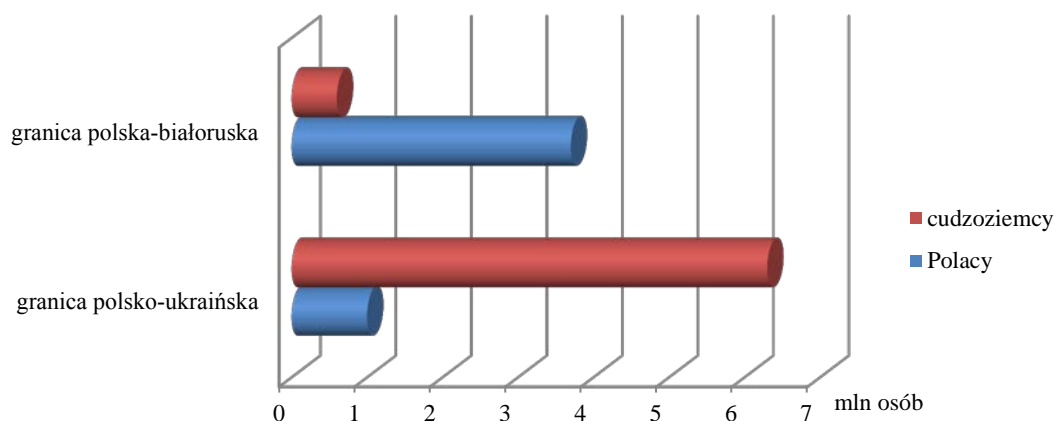
Wschodnia granica państwa polskiego, z wyjątkiem odcinka z Litwą, jest równocześnie zewnętrzną granicą Unii Europejskiej. Na terenie województwa lubelskiego w 2013 roku znajdowały się 4 przejścia graniczne z Ukrainą: Dorohusk, Zosin, Hrubieszów i Hrebenne oraz 3 przejścia z Białorusią: Kukuryki, Terespol i Sławatycze. Do badania ruchu granicznego zostały wylosowane przejścia z Ukrainą: Dorohusk, Zosin oraz Hrebenne, natomiast z Białorusią: Terespol oraz Sławatycze.

W 2013 roku zewnętrzną granicę Unii Europejskiej według Komendy Głównej Straży Granicznej na terenie województwa lubelskiego przekraczało 11,6 mln osób (więcej niż przed rokiem o 8,4%), z tego:

- 10,0 mln cudzoziemców (o 11,2% więcej niż w 2012 roku)
- 1,6 mln Polaków (o 8,0% mniej niż w 2012 roku)

Najwięcej osób przekraczało granicę polsko-ukraińską – 63,2% ogółu przekroczeń polskiego odcinka zewnętrznej granicy lądowej Unii Europejskiej w województwie lubelskim.

Wykres 1. **Liczba osób przekraczających zewnętrzną granicę Unii Europejskiej na terenie województwa lubelskiego w 2013 roku**

Wydatki cudzoziemców w Polsce i Polaków za granicą

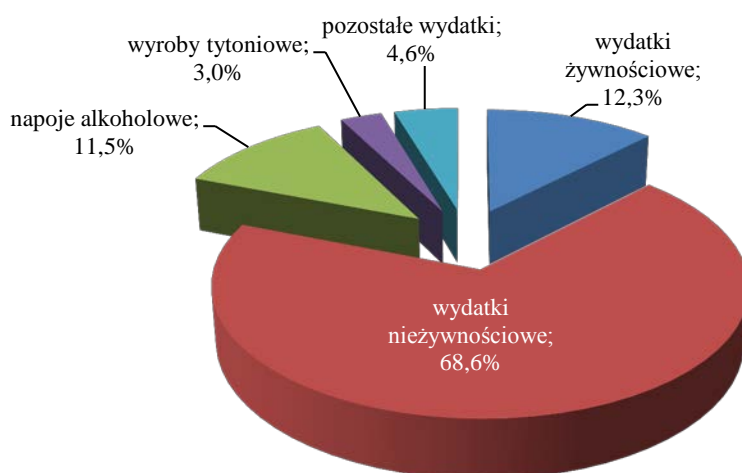
W województwie lubelskim wartość wydatków poniesionych przez Polaków powracających do kraju w 2013 roku ukształtowała się na poziomie 163,1 mln zł, natomiast wydatki poniesione w naszym kraju przez cudzoziemców w analogicznym okresie wyniosły 3578,8 mln zł. Wartość wydatków poniesionych przez Polaków w porównaniu z poprzednim rokiem zmalała o 20,5%, natomiast wydatki cudzoziemców porównywalnie do roku poprzedniego wzrosły o 24,3%. Obserwując poszczególne grupy wydatków poniesionych przez Polaków w 2013 r. zauważyć należy, iż mają one tendencję malejącą w porównaniu do poprzedniego roku, natomiast wydatki cudzoziemców tendencję wzrostową. Zarówno Polacy jak i cudzoziemcy najwięcej wydali na towary żywnościowe co stanowi odpowiednio 72,3% i 84,3% ogółu wydatków.

Tabl. 1. **Wartość i struktura wydatków poniesionych za granicą przez Polaków powracających do kraju oraz cudzoziemców opuszczających Polskę**

Wyszczególnienie a – 2012 b – 2013	Wydatki w mln zł		Struktura poniesionych wydatków w %		
	Polacy	cudzoziemcy	Polacy	cudzoziemcy	
O G Ó Ł E M	a	205,1	2879,3	100,0	100,0
	b	163,1	3578,8	100,0	100,0
Towary żywnościowe	a	20,7	336,9	10,1	11,7
	b	16,4	444,3	10,1	12,4
Towary nieżywnościowe	a	147,7	2490,9	72,0	86,5
	b	117,9	3017,2	72,3	84,3
Napoje alkoholowe	a	23,1	-	11,2	-
	b	17,4	-	10,7	-
Wyroby tytoniowe	a	5,9	-	2,9	-
	b	5,2	-	3,1	-
Pozostałe wydatki	a	7,7	51,5	3,8	1,8
	b	6,2	117,4	3,8	3,3

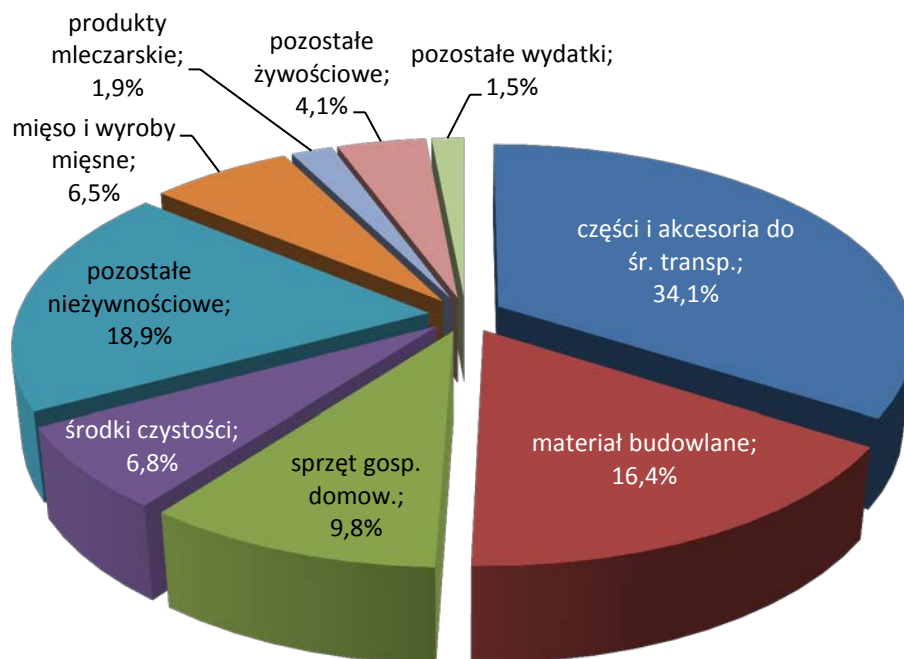
Biorąc pod uwagę dwie granice w województwie lubelskim najwięcej wydatków ponieśli Polacy i cudzoziemcy przekraczający granicę polsko-ukraińską. Wydatki Polaków przekraczających tę granicę w 2013 r. wyniosły 74,3% ogółu wydatków i w porównaniu z rokiem poprzednim zmalały o 26,8%, z kolei wydatki cudzoziemców w tym okresie wyniosły 60,6% i wzrosły w stosunku do poprzedniego roku o 26,6%. Polacy jak i cudzoziemcy objęci badaniem największe wydatki ponieśli na zakup towarów: Polacy – 115,6 mln zł, cudzoziemcy – 2137,6 mln zł. W strukturze wydatków Polaków stanowiło to 95,4%, z tego na towary nieżywnościowe 68,6%. Spośród towarów nieżywnościowych największym zainteresowaniem Polaków cieszył się zakup paliwa na kwotę 80,0 mln zł, co stanowiło 96,2% wartości wydatków nieżywnościowych. W porównaniu z 2012 rokiem wydatki na zakup paliwa zmalały o 28,0%. Dużym zainteresowaniem Polaków cieszył się również zakup napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych na kwotę 17,5 mln zł, co stanowiło 14,5% ogółu wydatków.

Wykres 2. **Struktura wydatków poniesionych przez Polaków na granicy polsko-ukraińskiej w 2013 roku**

Analizując wydatki cudzoziemców na granicy polsko-ukraińskiej widać, iż 98,5% stanowią wydatki na zakup towarów, a z tego na towary nieżywnościowe przypada 86,0%. Wśród towarów nieżywnościowych cudzoziemcy najchętniej kupowali u nas w 2013 r.: części i akcesoria do środków transportu 739,4 mln zł, materiały budowlane 356,2 mln zł, sprzęt gospodarstwa domowego 213,8 mln zł oraz środki czystości i artykuły kosmetyczne 147,6 mln zł. Jeżeli chodzi o towary żywnościowe cudzoziemcy wydali w 2013 roku 271,0 mln zł, z tego największe wydatki na zakup mięsa i wyrobów mięsnych 141,6 mln zł, co stanowi 6,5% w strukturze wydatków. W porównaniu do 2012 roku odnotowano wzrost wydatków na: części i akcesoria do środków transportu o 64,9%, sprzęt gospodarstwa domowego o 38,8%, środki czystości i artykuły kosmetyczne o 32,9% oraz zakup mięsa i wyrobów mięsnych o 18,4%. Zmniejszyły się wydatki na zakup materiałów budowlanych o 3,4%,

Wykres 3. **Struktura wydatków poniesionych przez cudzoziemców na granicy polsko-ukraińskiej w 2013 roku**

Wydatki Polaków przekraczających granicę z Białorusią w 2013 r. stanowiły 25,7% ogółu wydatków i w porównaniu z rokiem poprzednim wzrosły o 5,8%. Natomiast wydatki cudzoziemców w tym okresie wyniosły 39,4% i również wzrosły w stosunku do roku poprzedniego o 20,8%. Zarówno Polacy jak i cudzoziemcy największe wydatki ponieśli na zakup towarów: Polacy – 41,3 mln zł, cudzoziemcy – 1323,9 mln zł.

Tabl. 2. **Wydatki poniesione przez Polaków powracający do kraju za granicą polsko-białoruską według asortymentu**

Wyszczególnienie	2012	2013	
	w mln zł		2012 = 100
OGÓŁEM	39,6	41,9	105,8
w tym zakupy	39,2	41,3	105,4
towarów żywnościowych	1,6	1,5	93,8
w tym:			
wyrobów cukierniczych	0,9	0,9	100,0
kawy, herbaty, kakao i napojów bezalkoholowych	0,7	0,5	71,4
towarów nieżywnościowych	32,4	34,7	107,1
w tym paliwo	32,3	34,6	107,1
napojów alkoholowych	3,7	3,5	94,6
wyrobów tytoniowych	1,6	1,6	100,0

W strukturze wydatków Polaków przekraczających tę granicę na towary nieżywnościowe przypa-
dło 82,8%. Największym zainteresowaniem Polaków, podobnie jak na granicy z Ukrainą cieszyło się
paliwo, dokonano zakupu na kwotę 34,6 mln zł i stanowiło to 99,7% wartości wydatków nieżywności-
owych. Porównując do roku 2012 wydatki na zakup paliwa wzrosły o 7,1%. Sporym zainteresowaniem
cieszył się również zakup napojów alkoholowych – wartość wydatków wyniosła 3,5 mln zł, co stanowiło
8,4% ogółu wydatków.

Tabl. 3. **Wydatki poniesione przez cudzoziemców za granicą polsko-białoruską według asortymentów**

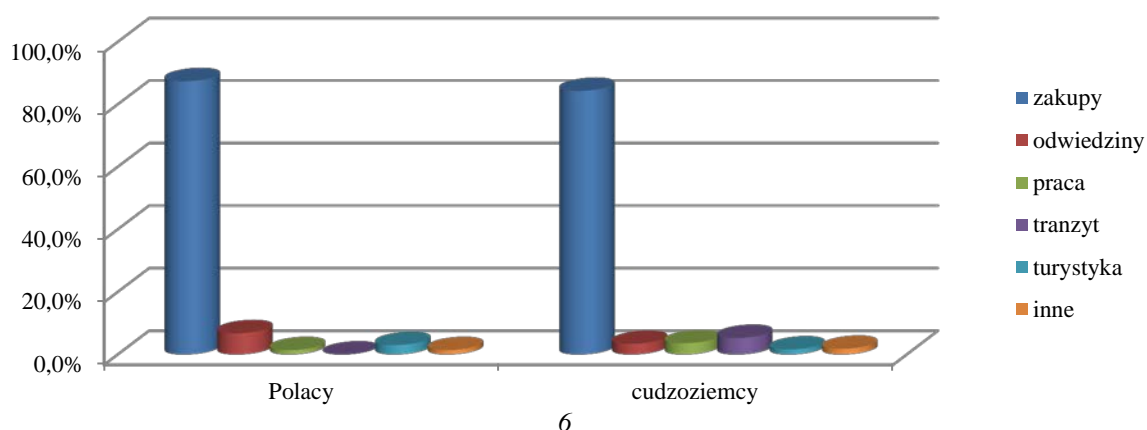
Wyszczególnienie	2012	2013	
	w mln zł		2012 = 100
OGÓŁEM	1165,4	1408,3	120,8
w tym zakupy	1138,0	1323,9	116,3
towarów żywnościowych	126,3	173,3	137,2
w tym:			
mięsa i wyrobów mięsnych	32,8	34,5	105,2
produktów mleczarskich i tłuszczu jadal- nych	17,3	21,4	123,7
warzyw, owoców i ich przetworów	25,8	43,9	170,2
kawy, herbaty, kakao i napojów bezalko- holowych	33,9	48,3	142,5
towarów nieżywnościowych	1011,7	1150,6	113,7
w tym:			
części i akcesoriów do środków transportu	116,7	159,0	136,2
materiałów budowlanych	90,8	108,3	119,3
sprzętu gospodarstwa domowego	123,0	190,7	155,0
środków czystości i artykułów kosmetycznych	141,4	136,2	96,3

Analizując wydatki cudzoziemców na granicy polsko-białoruskiej można zauważyć, że 94,0% są to wydatki na zakup towarów, z tego towary nieżywnościowe stanowią 81,7% ogółu wydatków poniesionych na Białorusi. Spośród towarów nieżywnościowych cudzoziemcy najchętniej kupowali: sprzęt gospodarstwa domowego 190,7 mln zł, części i akcesoria do środków transportu 159,0 mln zł oraz środki czystości i artykuły kosmetyczne 136,2 mln zł. Chcąc wspomnieć o towarach żywnościowych należy zaznaczyć, że cudzoziemcy w 2013 r. najwięcej wydali na: kawę, herbatę, kakao i napoje bezalkoholowe 48,3 mln zł oraz na warzywa i owoce 43,9 mln zł, co stanowi odpowiednio w strukturze 3,4% i 3,1% ogółu wydatków poniesionych na granicy polsko-białoruskiej. Wartość wydatków poniesionych w 2013 roku na granicy polsko-białoruskiej wzrosła o 20,8% w porównaniu z rokiem ubiegłym. Wartość towarów zarówno żywnościowych jak i nieżywnościowych w odniesieniu do poprzedniego roku wzrosła odpowiednio o 37,2% i 13,7%, z czego największy przyrost odnotowano na zakupie warzyw i owoców, których wartość wzrosła 70,2%.

Cel wizyty i częstotliwość przekraczania granicy

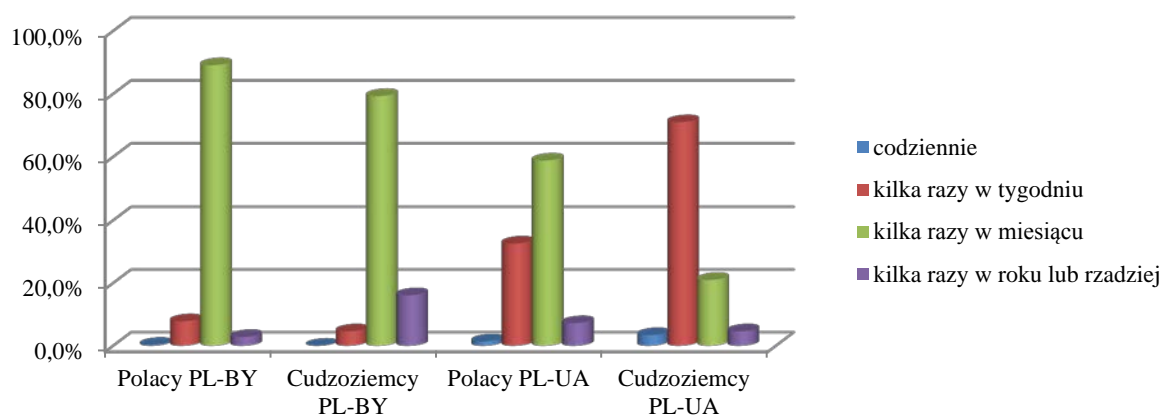
W województwie lubelskim najczęstszym celem przyjazdu cudzoziemców do Polski było dokonanie zakupów (ok. 80%), następnie tranzyt, odwiedziny i praca. Jeżeli chodzi o Polaków, dominującym celem wyjazdu za granicę było również dokonanie zakupów (ok. 90%), następnie odwiedziny i turystyka. Na poszczególnych odcinkach zewnętrznej granicy Unii Europejskiej występowało pewne zróżnicowanie w strukturze według celu wyjazdu. Zarówno Polacy jak i cudzoziemcy w celu odwiedzin zdecydowanie częściej przekraczali granicę polsko-białoruską niż polsko-ukraińską, z kolei w celu wyjazdu za pracą Polacy częściej przekraczali granicę polsko-białoruską, a cudzoziemcy przyjeżdżając do nas częściej przekraczali granicę polsko-ukraińską. Analizując strukturę wyjazdu gdzie celem jest tranzyt należy zauważyć, że dotyczy to wyłącznie cudzoziemców opuszczających Polskę i jest zdecydowanie wyższy na granicy polsko-białoruskiej niż na granicy polsko-ukraińskiej.

Wykres 4. **Struktura według celu wyjazdu w województwie lubelskim na przykładzie IV kwartału 2013 roku**

W 2013 roku najwięcej cudzoziemców objętych badaniem przekraczało granicę kilka razy w tygodniu, a tylko nieznaczny odsetek przekraczało granicę codziennie. Struktura według częstotliwości przekraczania granicy jest bardzo zróżnicowana. Kilka razy w tygodniu znacząco wyższy jest ruch na granicy polsko-ukraińskiej, niż na granicy polsko-białoruskiej, a kilka razy w miesiącu zdecydowanie częściej cudzoziemcy przekraczają granicę polsko-białoruską. Rozpatrując strukturę częstotliwości przekraczania granicy przez Polaków widać, że na obu odcinkach najczęściej wyjazdy występują kilka razy w miesiącu, a tylko niewielki odsetek codziennie. Jeżeli chodzi o wyjazdy kilka razy w tygodniu występuje duże zróżnicowanie między odcinkami. Zarówno Polacy jak i cudzoziemcy znacznie częściej przekraczają granicę polsko-ukraińską kilka razy w tygodniu niż granicę polsko-białoruską. Warto zauważyć, że na granicy polsko-białoruskiej w IV kw. 2013 r. nie odnotowano przekroczeń, które odbywają się codziennie przez cudzoziemców opuszczających nasz kraj, natomiast jeżeli chodzi o Polaków powracających do Polski i przekraczających tę granicę codziennie odnotowano minimalny odsetek tylko na przejściu w Terespolu.

Wykres 5. **Struktura według częstotliwości wyjazdu w województwie lubelskim na przykładzie IV kwartału 2013r.**

Mały ruch graniczny

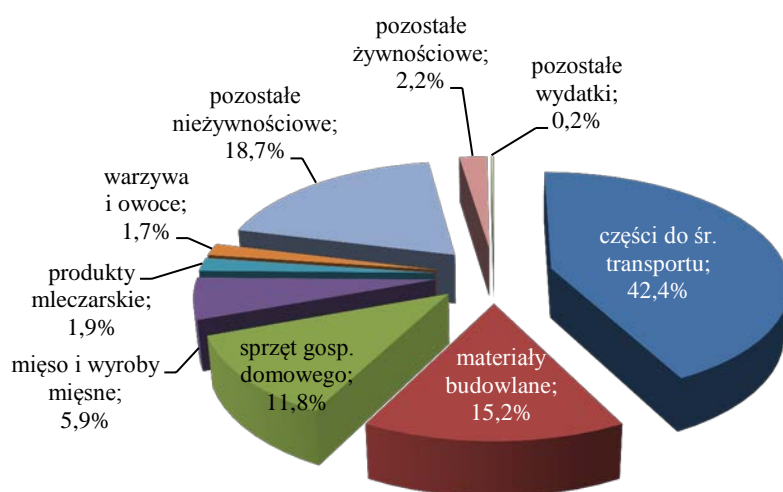
Po przystąpieniu państwa polskiego do strefy Schengen nastąpiła swoboda przepływu osób na granicy między Rzeczpospolitą Polską a państwami członkowskimi Unii Europejskiej. Jednocześnie spowodowało to utrudnienia w przekraczaniu granicy przez cudzoziemców zza wschodniej granicy, czyli konieczność posiadania przez nich wiz. Aby ułatwić przekraczanie granicy polsko-ukraińskiej oraz polsko-rosyjskiej podpisano umowę o małym ruchu granicznym. Umowa z Ukrainą obowiązuje od 1 lipca 2009 r., natomiast z Rosją od 27 lipca 2012 r. Mieszkańcy strefy przygranicznej (do 30 km od granicy) mogą wielokrotnie przekraczać granicę na podstawie stosownych zezwoleń, jeżeli zamieszkują ten obszar od co najmniej trzech lat. Na terenie województwa lubelskiego znajduje się 987 miejscowości

położonych w 54 gminach i 11 powiatach, które wchodzą w skład polskiej strefy przygranicznej. Po stronie ukraińskiej strefa przygraniczna obejmuje 1107 miejscowości, które znajdują się w 23 rejonach.

Na terenie województwa lubelskiego przekraczanie granicy zewnętrznej Unii Europejskiej w ramach małego ruchu granicznego (MRG) odbywa się tylko na granicy polsko-ukraińskiej. MRG ma większe znaczenie dla obywateli Ukrainy niż dla Polaków, z uwagi na fakt, że Polacy mogą podróżować i przebywać na terytorium ukraińskim do 90 dni bez konieczności posiadania wizy. Wprowadzenie przepisów ułatwiających przekraczanie granicy znacząco wpłynęło na ożywienie ruchu w pasie przygranicznym. W ramach MRG cudzoziemcy przyjeżdżali do nas przede wszystkim w celu dokonania zakupów. W strukturze według celu wizyty w ramach MRG w 2013 roku stanowi to ponad 90%. Mały ruch graniczny najczęściej występował na przejściu w Zosinie (ok. 90% ogółu przekroczeń na granicy polsko-ukraińskiej) i odbywał się kilka razy w tygodniu, co w strukturze według częstotliwości przekraczania granicy stanowi ponad 80%.

Wydatki poniesione przez cudzoziemców w ramach MRG w 2013 r. wyniosły 1098,0 mln zł i były o 57,7% większe w porównaniu do roku 2012. Stanowiły one 50,6% ogółu wydatków poniesionych przez wszystkich cudzoziemców na granicy z Ukrainą. Najwięcej zostało wydane na towary nieżywnościowe, a wartość niektórych towarów wzrosła nawet dwukrotnie w odniesieniu do roku ubiegłego. Były to głównie: części do środków transportu (465,8 mln zł), materiały budowlane (166,8 mln zł) oraz sprzęt gospodarstwa domowego (130,0 mln zł). W porównaniu do roku poprzedniego wydatki na te towary wzrosły odpowiednio o: 137,3%, 13,5% oraz 106,7%. Z towarów żywnościowych największym zainteresowaniem naszych wschodnich sąsiadów cieszyło się: mięso i wyroby mięsne (64,3 mln zł), produkty mleczarskie (20,8 mln zł) oraz warzywa i owoce (18,2 mln zł). Tutaj również możemy zaobserwować wzrost wydatków do roku 2012 odpowiednio o 39,8%, 73,3% oraz 34,8%

Wykres 6. **Struktura wydatków w ramach MRG w 2013 roku na terenie województwa lubelskiego**

Podsumowanie

Przedstawiając wyniki badania obrotu towarów i usług na zewnętrznej granicy Unii Europejskiej w województwie lubelskim należy zauważyć tendencję wzrostową w wydatkach cudzoziemców. Występuje ona zarówno na granicy polsko-ukraińskiej, jak i polsko-białoruskiej. Ważnym czynnikiem powodującym ten wzrost jest na pewno wprowadzenie małego ruchu granicznego, który ułatwia przekraczanie granicy i wpływa na ożywienie ruchu w pasie przygranicznym. W przypadku przekraczających granicę Polaków możemy mówić o spadku wydatków. Może on być spowodowany wprowadzeniem limitów na przewożone towary, które regulowane są Ustawami Ukrainy oraz Kodeksem Celnym. Zarówno Polacy jak i cudzoziemcy najwięcej wydatków ponosili w odległości do 50 km od granicy. Wartość wydatków większa była na granicy polsko-ukraińskiej (z tego najwięcej na przejściu w Zosinie) niż na granicy polsko-białoruskiej. Czas pobytu Polaków za granicą cudzoziemców w Polsce wynosił z reguły jeden dzień, a tylko w niewielkim stopniu pobyt trwał dłużej niż jeden dzień. W przekraczaniu granicy polsko-ukraińskiej ułatwieniem dla obywateli Ukrainy jest wprowadzenie przez Polskę wiz w celu realizacji turystyki zakupowej w Polsce.

Opracowanie:

Mariola Spiczyńska, Edyta Lewandowska, Małgorzata Mazurek – Urząd Statystyczny w Lublinie Oddział w Chełmie.

Prosimy o podanie źródła przy publikowaniu danych Urzędu Statystycznego w Lublinie